ISSN: 2181-4341, IMPACT FACTOR (RESEARCH BIB) – 9.145, SJIF – 5,431

Xorazm viloyati Pedagogik mahorat markazi

Metodik xizmat ko‘rsatish bo‘limining

Boshlang‘ich ta’lim metodisti

Otaboyeva Saida Jumaniyoz qizi

Osiyo Xalqaro Universiteti magistranti

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA INTEGRALLASHGAN DARS MODULLARINI LOYIHALASH

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini loyihalashning pedagogik ahamiyati, nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Integratsiyalashgan ta’lim yondashuvi o‘quvchilarning bilimlarini tizimli ravishda shakllantirish, fanlararo bog‘liqlikni ta’minlash hamda ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Tadqiqot jarayonida boshlang‘ich ta’limda integrallashgan dars modullarini yaratishning metodik tamoyillari o‘rganildi hamda ularni amaliyotda qo‘llashning samarali yo‘llari ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari integratsiyalashgan dars modullarining o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, ijodiy faoliyat va hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: integratsiya, boshlang‘ich ta’lim, dars moduli, pedagogik loyihalash, fanlararo bog‘liqlik, ta’lim samaradorligi.

Аннотация: В данной статье анализируются педагогическое значение, теоретические основы и практические возможности проектирования интегрированных учебных модулей в начальных классах. Интегрированный подход к обучению способствует системному формированию знаний учащихся, обеспечению межпредметных связей, а также повышению эффективности обучения. В ходе исследования были изучены методические принципы создания интегрированных учебных модулей в начальном образовании и разработаны эффективные пути их применения на практике. Результаты исследования показали, что интегрированные учебные модули играют важную роль в развитии самостоятельного мышления, творческой деятельности и жизненных навыков учащихся.

Ключевые слова: интеграция, начальное образование, учебный модуль, педагогическое проектирование, межпредметные связи, эффективность обучения.

Abstract: This article analyzes the pedagogical importance and methodological foundations of designing integrated lesson modules in primary education. The integrated approach in education helps to ensure interdisciplinary connections, develop students’ systematic knowledge and improve the effectiveness of the learning process. The study examines the principles of designing integrated lesson modules in primary classes and identifies effective ways of applying them in practice. The results of the research show that integrated learning modules play an important role in developing students’ independent thinking, creativity and life skills.

Key words: integration, primary education, lesson module, pedagogical design, interdisciplinary connection, learning effectiveness.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimi o‘quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki ularning mustaqil fikrlashi, muammolarni hal qilish qobiliyati hamda hayotiy ko‘nikmalarini rivojlantirishni ham talab etadi. Shu sababli ta’lim jarayonida fanlararo integratsiyani ta’minlash va o‘quv jarayonini tizimli tashkil etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichi o‘quvchilarning bilim olish jarayonidagi eng muhim davr hisoblanadi. Aynan shu bosqichda o‘quvchilarda bilim olishga bo‘lgan qiziqish shakllanadi hamda ularning tafakkuri rivojlanadi. Shu sababli boshlang‘ich sinflarda ta’lim jarayonini samarali tashkil etish pedagogik faoliyatning ustuvor yo‘nalishlaridan biridir.

Integrallashgan ta’lim yondashuvi turli fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlikni ta’minlash orqali o‘quvchilarda yaxlit bilim tizimini shakllantirishga yordam beradi. Bunday yondashuv o‘quvchilarni turli fanlardan olingan bilimlarni o‘zaro bog‘lab tushunishga o‘rgatadi hamda ularning fikrlash doirasini kengaytiradi.

Boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini loyihalash o‘qituvchidan yuqori darajadagi metodik tayyorgarlikni talab etadi. Dars moduli o‘quv jarayonining maqsadi, mazmuni, metodlari va natijalarini yagona tizimda birlashtiruvchi pedagogik model hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini loyihalashning nazariy va metodik asoslarini tahlil qilishdan iborat. Integrallashgan dars modullari ssenariysiga amaliy misollarni ko‘rib chiqamiz:

Misol qilib aytadigan bo‘lsak, ona tili darsini kirish qismida “Tabiatni o‘rganamiz” mavzusi bilan tanishtiramiz. Asosiy qismida o‘quvchilar matnni o‘qiydi, tabiatga oid sonli misollar yechadi. Bunda ona tili va matematika fanlari integratsiya qilinyapti. Darsni mustahkamlash qismida tabiat hodisalarini kuzatib, uni rasmini chizishadi. Bunda tabiiy fan va tasviriy san’at fanlari integratsiya qilinyapti. Yakunida esa dars bo‘yicha xulosa va savol-javob qilinadi. Bu tarbiyaviy faoliyat bilan integratsiya qilingan bo‘ladi. Shu tarzda modul o‘quvchilarning bilimlarni fanlararo bog‘lab o‘zlashtirishiga yordam beradi, faol ishtirokini ta’minlaydi va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

ASOSIY QISM

Tadqiqot jarayonida ilmiy tahlil, pedagogik kuzatish, taqqoslash hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, boshlang‘ich ta’lim jarayonida integrallashgan dars modullarini loyihalash bo‘yicha ilmiy adabiyotlar o‘rganildi va ularning nazariy asoslari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari integrallashgan dars modullaridan foydalanish o‘quvchilarning bilimlarni o‘zlashtirish darajasini oshirishini ko‘rsatdi. Bunday yondashuv o‘quvchilarning faolligini oshiradi hamda ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Ta’lim jarayonida integratsiya tushunchasi turli fanlar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni ta’minlash orqali bilimlarni yaxlit tizimda o‘zlashtirishni anglatadi. Pedagogika fanida integratsiya o‘quvchilarning bilimlarini chuqurroq va tizimli shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim metodik yondashuv sifatida qaraladi.

Boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilar turli fanlarni alohida emas, balki o‘zaro bog‘liq holda o‘rganish orqali bilimlarni yaxlit tarzda anglay boshlaydilar. Integratsiyalashgan darslar o‘quvchilarga bir mavzuni bir nechta fan nuqtai nazaridan o‘rganish imkonini beradi. Masalan, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun tabiat haqidagi mavzuni o‘rganishda:

• ona tili darsida matn bilan ishlash,

• matematika darsida tabiatga oid sonli misollar,

• tabiiy fanlarda esa tabiat hodisalarini o‘rganish

kabi jarayonlar o‘zaro bog‘liq holda tashkil etilishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning bilimlarni yaxlit tizimda tushunishiga yordam beradi.

Integrallashgan ta’lim o‘quvchilarning nafaqat bilimlarini oshiradi, balki ularning ijodiy tafakkuri va mustaqil fikrlash qobiliyatini ham rivojlantiradi. Shu sababli zamonaviy pedagogikada integratsiyalashgan darslarni tashkil etish muhim metodik yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini loyihalashda bir qator pedagogik tamoyillarga amal qilish zarur. Ushbu tamoyillar dars jarayonining samaradorligini ta’minlashga yordam beradi.

Birinchi tamoyil – fanlararo bog‘liqlik tamoyili. Bu tamoyilga ko‘ra, dars jarayonida turli fanlar mazmuni o‘zaro uyg‘un holda tashkil etilishi lozim. O‘qituvchi dars mavzusini tanlashda boshqa fanlar bilan bog‘liqligini hisobga olishi kerak.

Ikkinchi tamoyil – tizimlilik tamoyili. Integrallashgan dars modullari o‘quv jarayonining maqsadi, mazmuni, metodlari va natijalarini yagona tizim asosida tashkil etishni nazarda tutadi.

Uchinchi tamoyil – o‘quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun dars jarayonida ko‘rgazmalilik, o‘yin elementlari va amaliy mashg‘ulotlar muhim ahamiyatga ega.

To‘rtinchi tamoyil – faollik va mustaqillik tamoyili. Integrallashgan dars modullarida o‘quvchilarning faol ishtiroki ta’minlanishi zarur. Bu esa o‘quvchilarning bilimlarni mustaqil ravishda egallashiga yordam beradi.

Boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullaridan foydalanish bir qator pedagogik afzalliklarga ega. Avvalo, bunday yondashuv o‘quvchilarning bilimlarini tizimli ravishda shakllantirishga yordam beradi. Turli fanlar o‘rtasidagi bog‘liqlik o‘quvchilarning bilimlarni chuqurroq anglashiga imkon yaratadi. Ikkinchidan, integrallashgan dars modullari o‘quvchilarning o‘quv jarayoniga bo‘lgan qiziqishini oshiradi. Dars jarayonida turli faoliyat turlarining uyg‘unlashuvi o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Uchinchidan, bunday darslar o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Turli fanlarga oid bilimlarni bog‘lab o‘rganish o‘quvchilarning tahliliy fikrlashini rivojlantiradi. To‘rtinchidan, integrallashgan ta’lim o‘quvchilarda hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam beradi. Chunki real hayotda muammolar ko‘pincha bir nechta bilim sohalarini birgalikda qo‘llashni talab etadi.

Boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini samarali tashkil etish uchun quyidagi tavsiyalarga amal qilish maqsadga muvofiq:

• dars mavzularini tanlashda fanlararo bog‘liqlikni hisobga olish;

• o‘quv jarayonida interfaol metodlardan foydalanish;

• o‘quvchilarning mustaqil faoliyatini rag‘batlantirish;

• dars jarayonida ko‘rgazmali vositalardan keng foydalanish;

• o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash.

Ushbu tavsiyalar integrallashgan dars modullarining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogika fanida integratsiya masalasi ko‘plab olimlar tomonidan o‘rganilgan. Tadqiqotchilarning fikriga ko‘ra, ta’lim jarayonida integratsiyalashgan yondashuv o‘quvchilarning bilimlarini tizimli shakllantirishga yordam beradi.

Pedagogik texnologiyalar sohasidagi tadqiqotlarda integratsiya o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi muhim metodik yondashuv sifatida baholanadi. Integratsiyalashgan ta’lim turli fanlar o‘rtasidagi aloqani mustahkamlash orqali o‘quvchilarning bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishiga imkon yaratadi. Ba’zi pedagog olimlarning fikriga ko‘ra, integratsiya ta’lim jarayonida o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga undaydi hamda ularning ijodiy faoliyatini rivojlantiradi. Shu sababli zamonaviy ta’lim tizimida integrallashgan darslarni tashkil etish dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

Xulosa

Boshlang‘ich sinflarda integrallashgan dars modullarini loyihalash ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Integratsiyalashgan yondashuv o‘quvchilarning bilimlarini tizimli shakllantirish, fanlararo bog‘liqlikni ta’minlash hamda ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. – *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. Toshkent, 2020.

2. Tolipov O., Usmonboyeva M. – *Pedagogik texnologiyalar*. Toshkent, 2019.

3. Ishmuhamedov R. – *Innovatsion pedagogik texnologiyalar*. Toshkent, 2018.

4. O‘zbekiston Respublikasi – *“Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun*. Toshkent, 2017.

5. Abdullayev S. – *Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi*. Toshkent, 2021.

6. Karimova N. – *Integratsiya va fanlararo yondashuv*. Samarkand, 2020.

7. Rahimov A. – *Ta’limda innovatsiyalar*. Buxoro, 2019.

8. Islomova L. – *Boshlang‘ich sinflarda dars modullari loyihalash*. Toshkent, 2022.

9. Salimov B. – *Pedagogik nazariya va amaliyot*. Toshkent, 2018.

10. Yusupova D. – *Ta’lim samaradorligini oshirish metodikasi*. Toshkent, 2020.